

Hist. Pol. III. 4.

STEPHANI RE-
GIS POLONIÆ
EPISTOLA:

Historiam susceptæ à se superiori ætate ad-
uersus Moschum expeditionis, & ex-
pugnatae ciuitatis & arcis Po-
lotzko, recitans.

*Ad ordines Regni Polo-
niæ scripta*

A N N O

M. D. LXXIX.

ARGVMENTVM SEQVĒN-
TIS EPISTOLÆ.

 Obannes Basilij, magnus Moscho-
uiæ Dux, anno Christi 1563. die
15. Februarij, Lithuania Ducatum
& urbem Polotsko, flumini Dunæ
impositam, & 40. milliaribus à Vilna distan-
tem, occupauerat. Hanc Stephanus Poloniae
Rex, superiori æstate, die 30. Augusti, bello
expugnatam, recuperavit. Eius belli consi-
lia, & res à se gestas, Stephanus, his li-
teris, summam, ordinibus Regni Po-
loniæ commemorat: ac ut pro par-
ta victoria Gratias DEO
publicè agant, hor-
tatur.

STEPHANVS DEI
GRATIA REX POLONIÆ,
magnus dux Lithuanian, Russiæ,
Prussian, Masouian, Princeps
Transiluanian.

Niuerſis & ſingulis Reuerendiſſ. Reue-
rendis, Magnificis, Generoſis, Regni no-
ſtri conſiliarijs, Dignitarijs, officialibus,
Nobilibus, atque alijs ordinibus omnibus
ſincerè & fidelibus nobis dilectis, Grati-
am noſtram Regiam. Reuerendiſſ.

Reuerendi, Generoſi, ſinceri & fideles, nobis dilecti. Quod
ſuperioribus proximis omnium Reipub. ordinum comitijs
decretum fuit, vt bellum, hoc anno, contra Magnum Mo-
ſcorum ducem, adminiſtraremus: cura nobis, pro Regio
noſtro munere, noſtroque in Rempub. ſtudio, eſſe ſuiimus,
& contractis exercitibus noſtris, compartoq; aliquo, par-
tìm contributionum pecunijs, partìm quod contributionum
pecunia minimè ſatiſfecerunt, alijs rationibus, belli ap-
paratu; Extrema Iunij die, Vilna, ad copias noſtras re-
cenſendas luſtrandasque Suirum diſceſſimus. Quo qui-
dem loco, multa nos diligensque deliberatio tenuit, quor-
um Nos cum exercitibus noſtris in hoſtem conſerre-
mus, quaque rectiſſimè, & quàm maxima cum utilitate Rei-
pub. nobis ante omnia bellum aggre-diendum eſſet.

Rebus verò omnibus in accuratam conſiderationem
vocatis, à iudicio & Senatorum noſtrorum, & aliorum
militarium Virorum, qui nobis aderant, eam tandem in
ſententiam deſcendimus; vt primam noſtrorum armorum

vim, ad Polociam oppugnandam, conferri oportere con-
cluderemus. quòd quidem ea *Arx* cervicibus magni Du-
catus *Lithuaniae*, atque adeo ipsi civitati *Vilnensi*, nulla
alia firmiore munitione interiecta, immineret, ex qua,
nobis in alijs remotioribus regni locis occupatis, oblata occa-
sione, summam non modò *Lithuaniae* diripiendae, sed
Vilnae etiam adoriendae facultatem *Hostis* habiturus vi-
deretur.

Faciendum praterea necessariò nobis visum est, ut,
cum bellum hoc, non modò communis *Reipub.* recuperandae
causa, sed hostem quàm longissimè remouendi, grauissi-
mèque coercendi, susceptum habeamus: expeditionibus no-
stris, in his potissimum regionibus, maxima anni parte, aut
frigoribus grauissimis, aut imbribus assidujs, militiae infe-
stis, tum quoque ob vastitatem difficillimis, propinquiorem
aliquam sedem, & quasi officinam, quàm ipsa *Vilna* esset,
compararemus. Ex qua quidem officina, quàm maximè
integrum recentemque, penitus in solum hostile, ducere
militem, & belli instrumenta, impedimentaq; minore cum
negotio ad res cum celeritate felicitatèq; gerendas trans-
ferre possemus. Quanta enim cum difficultate ac detri-
mento, *Vilna* illud facturi essemus, breui hoc itinere, quo
cum exercitu nostro progressi sumus, magna nostra cum
molestia, cognouimus. Accessit & illud, quòd hac arce,
qua maiorem firmioremq; hostis nullam habet, expugnata,
& alijs retinendis, hostem eò magis diffidere, & occupan-
dis, militem nostrum sperare, doceremus. Tantum verò
absuit, ut nos eo deterreri oportere videretur, ut hoc potius
de principio nobis, recentibus militum nostrorum viribus
animisq; quàm ijs militiae diuturnitate afflictis, tentandum
existimauerimus.

Cum

Cum igitur nihil factu potius utiliusque iudicatum
esset : Nos factus ab inuocatione opis Diuina auspicijs,
Suiro primum illustrem Nicolaum Radziuil, Palatinum
Vilnensem, cum aliquibus equitum peditumq; Lithuano-
rum copijs, & certo Vngarorum numero, Generoso Ca-
sparo à Bechs, Polociam premisimus, iterum clauden-
dorum causa, ne quid à Magno Moscorum Duce praesidi-
accederet. quò etsi maioribus, in magna etiam via difficul-
tate, itineribus peruenissent : tamen cum iam antea no-
stras ad hostem literas misissemus, quibus bellum ei cum di-
ligenti explicatione causarum denunciauimus: biduo ante,
antequam nostræ illæ copiae Polociam accessissent, equitum
& peditum aliquid ad hostem in arcem immissum est. Ad-
hibita verò à Palatino Vilnensi, posteaquam propinquo ad
Arcem loco consedisset, ea diligentia est, ut post nullius sub-
sidiij hostilis accessio facta sit.

Nos cum exercitu nostro, & tormentis impedimen-
tisq; bellicis, in summa viarum iniquitate, quam pluuiarum
assidua magnitudo, & horum agrorum natura effecit,
minoribus itineribus subsecuti sumus. Interea à copijs no-
stris, quæ præcesserunt, arces tres, Kozian, Crasue &
Sichno, per excursionem celeriter occupata & incendio de-
leta sunt.

Vndecimo Augusti die, proximè Polociam, cum co-
pijs omnibus nostris venimus, & propinquo ad mœnia lo-
co castra metati sumus, ciuitatemq; tribus locis obsidione
cinximus. Eademque die omnibus locis munitiones fossasq;
propius hostem agere iussimus. Postridie, non mediocri-
ter fossis & aggere & propugnaculis & parietibus densissi-
mis, tum quoque praesidio firmam, ea maximè de causa,

ne illo loco, Nos à propinquiore ad Arcem accessu prohiberet, incendiimus, & totam paucis horis deleuimus.

Tum longius munitionibus nostris ad ipsas Arcis portas promotis, omni conatu in Arcem expugnandam incubuimus. Ostenderat enim sua præpotens Deus in manu rerum gerendarum potestatem esse, & assiduas pluias pluribus diebus ita immiserat, ut & opera militum maiorem in modum impedirentur, & pugnandi ratio etiam atque etiam retardaretur. Constitit tamen militi nostro, in maximis etiam incommodis, singularis animorum, ad omnia contemnenda, tolerandique, ardor, sic ut in summa pluiarum iniquitate altissimoq; luto, nihil prætermitterent, quæ ad oppugnandum pertinere possent. Hostibus, contra omnes nostros conatus, acerrimis animis, & incredibili tormentorum vi, ita dies noctesq; propugnantibus tanta peruicacia, & flammæ à nostris illatas extinguentibus, & vim omnem depellentibus, ut se telorum tormentorumque iniurijs certatim offerrent, & succumbentibus alijs, alijs confestim succederent, ostenderentque Moschos, Arcium defendendarum vi atque ardore, cæteris omnibus gentibus antecellere.

Respexit verò tandem nos sua benignitate clementissimus Deus, ut quæ prima nobis paulò serenior dies, vigesimo nono Augusti illuxit, ea incendium à milite nostro Arci illatum sit, summa cum contentione atque discrimine, cum se miles noster in fossas demittere, & Polociam flumen superare, denique arduum clium, cui impositum propugnaculum erat, subire, & manibus materiam ignemque, inter infestissima creberrimaq; hostium tela, inferre necesse haberet. Quod incendium cum vehementius exarsisset,

sisset, & munitionis aditum aliquem patefecisset, teneri
militum nostrum ardor non potuit, quin per ipsam flam-
mam irrumperet, atque hostem feriret, à quo tamen ce-
pro, cum propugnatione hostili, tum maximè flamma vi-
reiectus est, paucos nostrorum, neque amplius 27. plu-
ribus tamen vulneratis, hostium ad 200. interitu.

Dederat aliquam Hostis eadem die deditiois signifi-
cationem, quam non seriam fuisse animaduersum fuit,
cum nouissimè munitionibus, flammæ altitudine nostris
conspiculum eripiente, circumdare deinceps cognitum esset.
Nulla igitur cum intermissione oppugnationis, vim omnem
adhibendam, nullumq; hosti quiescendi, aut firmitus muni-
endi spacium cōcedendum iudicauimus. Posteroq; die ignem
in alias munitionis partes, miles, in quo equites etiam
erant, qui misso equo in pedes descenderant, intulit, quo
cum iterum aliqua muri pars deleta esset, & clium, in
quo antea propugnaculum erat igne absumptum, tenuisset,
Ac inde ad latus hostilium fossarum, ac munitionum, illa
parte deleta, tumultuario opere factarum, fossas munitio-
res ducendo Præsidiarios circuire ferè cepisset, atque sic in
potestate hostis esset:

Nos & sanguini Christiano parcendum, & operam
dandam rati, ut Arce quam maximè integra, cum tor-
mentorum aliorumq; belli instrumentorum apparatu poti-
remur, quæ Hostis ipse ad extremum iniecto igne delere
posset: facta omnibus vitæ gratia, permisimus, ut, qui nobis
militare vellent (quorum qui vellent magnus sanè est nume-
rus) fortunas suas omnes incolumes conseruarent, atq; stipē-
dia nostra mererent: quibus redeundi in Moschouiam ani-
mus esset, id nobis permittentibus, atq; omnem securitatem
præstan-

praestantibus, facerent. Palatinus Basilius Micolinzki, Macoroszki, Demetrius Michaelowicz, Chersazi Obolimzki, Matthaeus Swanowicz, V Volimzki &c. qui partim praeferre, partim in Arce fuere, cum se sponte dedere, ac gratia nostra permittere vellent, captos in custodijs habemus &c. Arcem ipsam praesidio nostro immisso iam tenemus. In qua quidem arce, qui eam defendissent atq; arma tulissent, ultra sex millia fuisse compertum est.

Nostri cum ingressi essent, passim in arce magnum cadaverum insepultorum numerum reppererunt, tum tormentorum ac pulueris tormentarij globorumque tantam vim deprehenderunt, quanta in arce aliqua Christiani orbis his rebus instructissima posset reperiri. Quos quidem rei gesta successus, ut inprimis ad Deum praeponentem referimus: ita illi summa animi pietate agimus gratias. Ac sinceritates & fidelitates vestras hortamur, ut easdem pro bene gesta Repub. agent, simul & comprecantur ut qua gerenda supersunt, quaeq; in hostem nunc deinceps suscipiemus, itidem clementissime fortunare dignetur. Quod illum pro sua benignitate & causa, qua nobis arma induit, bonitate, facturum confidimus. Nos quidem pro communi Repub. gerenda omne nostrum studium curam, laborem, operam, sanguinem, adeoque vitam nostram cupide prompteq; semper offeremus. Datum ex arce nostra Polociensi, Die ultima mensis Augusti, Anno 1579. Regni vero nostri anno quarto.

Stephanus

manu ppria.

